

Weinig enthousiasme voor gescheiden lessen

Tot ver in de twintigste eeuw waren ze gebruikelijk: aparte scholen voor jongens en meisjes. Ooit afgedaan als ouderwets, stelt de Besturenraad nu voor om gescheiden onderwijs te laten terugkeren, vanwege de tegenvallende prestaties van jongens op school. Maar is dat wel de oplossing?

De komkommertijd in het (onderwijs) nieuws leek even voorbij toen *Trouw* op 15 augustus verscheen. Wim Kuiper, voorzitter van de Besturenraad (vereniging van 540 schoolbesturen die gezamenlijk 2.200 scholen vertegenwoordigen), deed in de krant het voorstel om jongens en meisjes apart les te geven. Volgens Kuiper zou dit een probaat middel kunnen zijn tegen de achterstand van jongens in het onderwijs. Met name bij taallessen en exacte vakken zouden experimenten de moeite waard zijn, meent de voorzitter.

Het interview in *Trouw* deed aardig wat stof opwaaien. De krantenpagina's vulden zich met reacties van voor- en tegenstanders. 'Jongens en meisjes gescheiden, dat is zo'n gek idee nog niet',

kopte *de Volkskrant* een dag later. Maar er waren ook twijfels. Zo vroeg onderwijsdeskundige en oud-politicus Paul Jungbluth zich in *NRC Next* af of er geen andere motieven een rol spelen bij de Besturenraad. 'Geloofd hij werkelijk in de gelijkheid van man en vrouw?', zei hij in de krant. Ook in de LinkedIngroep van *Schooljournaal* werd tijdens de laatste weken van de zomervakantie druk gediscussieerd. Een directeur (v) schrijft: 'Ik denk niet dat het de Besturenraad gaat om geheime agenda's en christelijke achterdeurtjes. Zelf, als directeur van een openbare instelling, heb ik hen altijd meegemaakt als betrouwbare, serieuze partner.'

DIAGNOSE "JONGEN"

Een ambulant begeleider ziet het in ieder geval niet zitten: 'Ik denk dat je er een heleboel jongens tekort mee doet als ze apart zitten. En meiden ook. Weer denken in hokjes en groepen apart zetten lijkt mij geen oplossing. Is het onderwijssysteem wel voldoende ingericht voor verschillen? Ik denk dat daar het probleem zit. Hier moet iets veranderen. En niet weer een groep apart zetten. Is diagnose "jongen" de volgende stap?' Iemand anders zegt: 'Mijn punt is dat leerkrachten inderdaad moeten weten dat er verschillen zijn en dat de eerste reactie zou moeten zijn: hoe kan ik daarmee omgaan? En niet: hoe kan ik de soorten verdelen?'

Sommige scholen waren al met het onderwerp bezig voordat Kuiper zijn voorstel lanceerde in *Trouw*, zoals de scholen die vallen onder de Rotterdamse stichting Kind en Onderwijs. Schooladviesbureau en kenniscentrum OnderwijsNu begint dit najaar met een nascholingscursus voor het personeel. Onderdeel van het programma zijn onder meer de verschillen in leren tussen jongens en meisjes. Ton Rietveld van OnderwijsNu vertelt: 'Jongens ontwikkelen zich sociaal anders dan meisjes. Ze zijn onder meer veel competitiever, beweeglijker en leren liever door te doen dan door erover te lezen. Dat bepaalt natuurlijk ook de sfeer in een groep en de interactie met de leraar. Het gaat erom dat leraren bekend zijn met die verschillen en er in de klas dus rekening mee houden.'

Voor sommige leraren is dit allemaal niets nieuws. Een leerkracht (v) schrijft op LinkedIn: 'In de praktijk pas ik mijn aanpak ook voor jongens en meisjes aan, dat gaat vanzelf. (...) Ik heb een vaag vermoeden dat heel veel leerkrachten dat doen, gewoon omdat je voelt dat de ene aanpak bij een kind beter werkt dan de andere.'

LEERPOTENTIE

Volgens Jelle Jolles, cognitief en klinisch neuropsycholoog en als neurowetenschapper verbonden aan de Vrije Universiteit Amsterdam, draait het minder om de verschillen in leren als wel om verschillen in leermotivatie en gedrag. Jolles: 'De leerpotentie van jongens en meisjes is gelijk. Aan het eind van de ontwikkeling kunnen beide groepen hetzelfde hebben bereikt. Het feit dat bijvoorbeeld meisjes slechter presteren bij wiskunde, heeft te maken met andere factoren, bijvoorbeeld met attitudes als: wiskunde is moeilijk, het is iets voor jongens. Net zo hebben jongens in bepaalde levensfasen opvattingen als: leren is voor watjes, laat die meiden maar werken, of: waarom een 7 halen als het ook met een 6 kan? Tijdens de adolescentie lopen jongens gemiddeld twee jaar achter op meisjes. Ze zijn een langere periode in de schooltijd speelser, hebben nog minder remming, denken nog niet zo over zichzelf en hun doelen na. Dit verandert als ze ouder worden.'

Bovendien, benadrukt Jolles, gaat het om individuele verschillen. 'Binnen de groep meisjes van een bepaalde leeftijd zijn er nogal wat leerlingen die een aanpak en prestaties hebben die wel degelijk lijken op die van jongens.'

DE VERLIEFDHEDEN

Bij OnderwijsNu zijn ze van mening dat gescheiden lesgeven geen oplossing is. De collega van Rietveld, Aat Sliedrecht, zegt: 'We hebben in Nederland een cultuur van samen en gemengd naar school gaan en daar moet je absoluut niet op willen inbreken. Wij vinden dat je leraren moet informeren over de verschillen in leren, zodat ze daar bij de les rekening mee kunnen houden.' Rietveld vult aan: 'In het onderwijs draait het om differentiatie. Dus zorg dat je je leerlingen zoveel mogelijk onderwijs biedt dat bij hen past. Zet ze niet apart omdat er een aantal verschillen zijn.'

Ook de jongeren zelf worden niet graag uit elkaar gehaald, zo blijkt uit onderzoek van het actualiteitenprogramma *EenVan-daag*: 83 procent ziet gescheiden lessen niet zitten. Negen op tien jongeren denken dat het onderwijs er niet leuker op wordt. Want hoe moet het dan met de verliefdheden op school?

VERBREINEN

Nu zoekt ook hoogleraar Jolles de oplossing in het informeren van leraren, en dan met name over de factoren die bepalend zijn voor het gedrag en de leermotivatie van schoolkinderen. 'Ik vind dat leraren open moeten staan voor het feit dat scholieren aan het 'verbreinen' zijn. Adolescenten zijn nog geen jonge volwassenen. Ze zitten in een tussenfase tussen kindertijd en volwassenheid en hebben nog veel steun, sturing en inspiratie

nodig van de leraar. In een klas zitten niet dertig individuen. De kinderen hebben voor een deel dezelfde reactiepatronen. De leraar moet openstaan voor gedrag, beleving en attitude. Als een docent denkt dat het met didactische aanpak te redden is, heeft hij het mis. Een meer pedagogische aanpak is essentieel. Vandaar dat er heel veel moet gebeuren aan het professionaliseren van leraren.'

GYMNASTIEK

Volgens OnderwijsNu draait het daarnaast om het competentiegevoel van leerlingen. Rietveld: 'Bij gymnastiek zien meisjes soms dat zij minder kunnen dan jongens, vooral bij bepaalde balspelen. Ze zijn banger voor de bal en jongens gooien ook veel harder. Dan is het eigenlijk de incompetentie van de leerkracht, die niet in staat is om z'n gymlessen zo te geven dat alle leerlingen

Keren de jongens- en meisjesscholen van weleer weer terug?

Foto: Wilbert van Woensel

Uit onderzoek blijkt dat meisjes liever apart gymen.

zich competent voelen. Natuurlijk verschillen leerlingen onderling en natuurlijk zien kinderen dat ook. Dat hoeft geen probleem te zijn, zolang je als leerling maar het gevoel hebt dat je zelf ook competent bent.' Overigens blijkt uit bovenstaand onderzoek van *EenVandaag* dat indien er toch gescheiden lessen komen, dat meisjes dan het liefste apart gymmen. Sliedrecht vult aan: 'Natuurlijk zal er best wel eens een moment zijn dat de jongens en meisjes zich wat minder voelen dan de ander. Maar dat kan net zo goed je eigen prestatie aanwakkeren.' Ook scholierenorganisatie LAKS ziet niets in de plannen. 'Het probleem dat de Besturenraad ziet is voor het LAKS juist één van de waardevolle pijlers van het onderwijs: leren van samenwerking met anderen. Het is juist heel motiverend om deel uit te maken van een groep mensen die niet allemaal één manier van denken hebben. Door samen te werken worden zwakke punten aangevuld door anderen die ergens beter in zijn', laat de organisatie weten op haar website.

FUNCTIEGROEPEN

Volgens hoogleraar Jolles is het wel denkbaar dat er in sommige gevallen gescheiden wordt lesgegeven, maar dan liever in zogenaamde functiegroepen. Hij legt uit: 'Een aanpak waarbij schoolkinderen

wel als jongens en meisjes bijeen blijven heeft mijn voorkeur. Een functiegroep voor meisjes in de eerste klassen wiskunde voor vwo zou bijvoorbeeld scheef in samenstelling kunnen zijn, met vooral meisjes en een enkele jongen. Zo zou het ook voor talen kunnen zijn, maar dan met een omgekeerde situatie. Jongens moeten van meisjes leren en omgekeerd. Dat is voor hun positie en verdere groei in onze samenleving belangrijk. Het uiteen halen van jongens en meisjes frustrereert die persoonlijke ontwikkeling.' Maar er zitten nog meer nadelen aan het voorstel van de Besturenraad, meent de hoogleraar. 'Het allergrootste probleem is dat er nu een voorstel wordt gedaan zonder wetenschappelijke onderbouwing. Er is geen onderzoek gedaan, we kunnen ons op niets baseren. Als er dan toch wordt besloten om gescheiden les te geven, doe dat dan alleen onder strikte condities die het mogelijk maken om na verloop van tijd te evalueren of het werkt. Wetenschap is dus essentieel.'

ONDERBUIKGEVOEL

'Bovendien', betoogt Jolles, 'is het een soort onderbuikgevoel dat tot dit voorstel leidt. Persoonlijk vind ik dat dit voorstel en alle reacties van de afgelopen weken heel erg hijgerig zijn. Nauwelijks een jaar geleden had ik overleg met het ministerie van Onderwijs over de verschillen tussen jongens en meisjes. Die problematiek was toen nog helemaal niet bekend. Pas een jaar geleden heeft het rapport van een onderzoeksbureau de stelling bevestigd. Om nu al meteen zonder goede onderbouwing met zo'n potentieel grensverleggende aanpak te komen, is niet aan te raden. Dus beter nadenken, overwegen en meer tijd nemen.' Ook Rietveld vindt dat er nu te heftig wordt gereageerd: 'We weten allemaal dat er verschillen zijn en als je als leraar bruikbare handreikingen krijgt voor je onderwijs is iedereen blij. Maar maak er geen hype van!'

Edwin van Baarle

Mee discussiëren?
Ga naar [LinkedIn](#).
[com > Groups > Schooljournaal](#) en
meld u aan.